

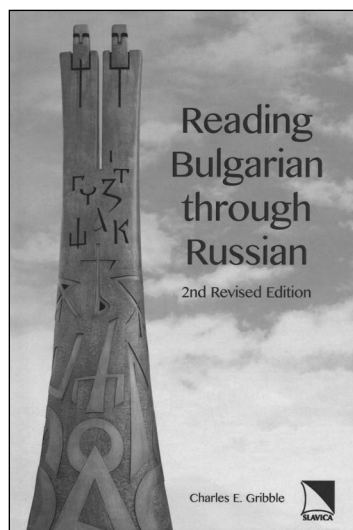
Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

ЕДНА ПРАКТИЧЕСКА БЪЛГАРСКА ГРАМАТИКА ЗА АМЕРИКАНЦИ

Charles E. Gribble. *Reading Bulgarian Through Russian*.
2nd Revised Edition. „Slavica“. Bloomington, Indiana, 2013, 153 стр.

Стефана Димитрова
Българска академия на науките

Професор Чарлс Грибъл е известен американски славист, специалист по руски и български език. В рецензираната книга, представляваща преработено и допълнено издание на един негов твърде отдавнашен труд, е поставена амбициозната цел американският читател да навлезе максимално бързо в разбирането и изграждането на български текст с помощта на определени предпологаеми знания по руски език. Този подход има своето оправдание, защото в САЩ, както и в много други страни, руският език е значително по-популярен от българския и наистина би могъл да се използва като мост за овладяването на още един славянски език. Разбира се, за да се използват специфичните механизми на обучението по един чужд език през призмата на друг чужд език, е необходимо голямо умение за работа с принципите на дидактиката, необходима е и висока лингвистична култура. Тези качества винаги са отличавали проф. Грибъл и тук те намират своето най-пълно отражение. Прави впечатление ясното разбиране на автора, че едно такова пособие не може да се смята за завършен курс по разговорен съвременен български език, но то може да снабди своя адресат с интересни сведения за българския народ, за България, за българската култура, нрави и обичаи. Подобна умерена позиция вече сама по себе си е доказателство за високия професионализъм на автора и за неговия реалистичен подход към процеса на чуждоезиковото обучение. Той е наясно с разликите в позициите на

чужденеца, изучаващ някакъв език в родината си, и на същия този чужденец, попаднал в страната, чийто език вече е изучавал „от разстояние“. Неговото желание е книгата му да подготви своя читател за евентуалния контакт с носителите на българския език, за онези първи стъпки в общуването, които имат не само лингвистични, но и чисто психологически измерения.

Както самият автор отбелязва, книгата му се отличава от всички английски сборници с четива на български език по постоянното сравнение с руски. Но има и други отлики. Чарлс Грибъл е забелязал нещо, което много автори на учебници подминават. При първия контакт с носители на езика чужденецът се смущава от активната употреба на пословици и поговорки. Паремииологичният материал рядко намира отражение в учебниците или в най-добрия случай бива представен доста редуцирано. В разглеждания учебник нещата стоят съвсем другояче. Още в първото четиво срещаме *Старост – нерадост, В голяма вода – големи риби, Кисело винце – весело сърце, Рядко като бял гарван* и др. На пръв поглед този материал изглежда малко сложен за чужденеца, но моят личен дългогодишен опит показва, че попаднал в чужда страна, колкото и да е странно, човек най-бързо усвоява така наречената периферия на езика. И това става не толкова поради необходимостта от нейната ежедневна употреба, а по силата на факта, че така се преодолява до известна степен сложната и многопластова цивилизационна бариера, която не се измерва само по скалата езикова компетентност/некомпетентност.

Що се отнася до изграждането и стабилизирането на чуждоезиковата компетенция, и тук Грибъл има свое виждане и аз напълно го споделям. Той тръгва в повечето случаи от представянето на материали, наситени с базови, регулярни езикови модели и след предполагаемото им усвояване обръща внимание на така наречените изключения, т.е. на онези езикови формации, които се подчиняват на цяла система от микроправила. Този подход от общото към частното според автора ще помогне на обучаваните постепенно да достигнат до положението, когато ще могат да четат нормален български текст с помощта на хубав речник. При това авторът убедително показва и доказва необходимостта от паралелното използване на българо-английски и руско-английски речници, което много рядко се използва в съвременната дидактика. А всъщност, преминал през призмата на трети език, един лингвистичен факт, както е прието да се казва, се филтрира допълнително и неговите граматични и стилистични очертания изпъкват по-ярко.

Ако проследим граматичното съдържание на пособието, ще се убедим, че то напомня някаква практическа българска граматика, представена в съдържано лаконичен вид. Описани са частите на речта и основните категории, с които оперира нашата традиционна граматика, обърнато е внимание на някои типологични особености на езика ни (краткия датив на местоименията, превръщащ ги в посесиви, двойното допълнение, неизменяемите прилагателни, членуването, клитиките и свързания с тях словоред); наред с основните

глаголни времена според деветчленната схема са представени причастията и деепричастията, несвидетелското наклонение, особените форми на множественото число (Ивановци, крале и др.). Те са наречени от автора нерегулярни (irregular). Такова определение, разбира се, има оправдание само от гледна точка на предназначението на книгата, която не е теоретична граматика.

Подборът на текстовете в повечето случаи е много сполучлив – чрез тях американският студент научава и за светите братя Крили и Методий, и за националните ни герои – напр. за Хаджи Димитър, и за български учени слависти от ранга на Кирил Мирчев и Петър Динеков; той получава сведения за народните празници – напр. за Еньовден и надсвирването, за някои местни наши особености чрез разказите за габровските шеги, за някои блюда от нашата кухня и т.н.

Като всеки богат наситен и многоаспектен учебник и тази книга има някои дребни нещица за изчистване – напр. неправилни ударения (свинú), не съвсем оправдан превод на руски на някои лексеми при глосирането (игó – рабство), отделни форми с остарял правопис (отсъствува), наличие на текстове, които биха затруднили и съвременния българин, ако не е специалист по фолклор (Reading 30), наличие на текст със стар правопис (Reading 36) и др., но те ни най-малко не омаловажават значението на това уникално по рода си и изключително полезно учебно пособие, което може да послужи за образец при съставянето на други съпоставителни изследвания с дидактическа насоченост.

A NEW BULGARIAN GRAMMAR FOR AMERICANS

✉ **Prof. Stefana Dimitrova, DSc.**
Bulgarian Academy of Sciences
1, 15th of November Str.
1040 Sofia, Bulgaria
E-mail: pr-ban@cu.bas.bg